Не їдьте, дівчата, в далекі світи –
Не треба чужого зрадливого раю.
Без вас в Україні садам не цвісти,
Пташкам не співати в зеленім розмаю.
(Із газети)

ПОДОРОЖ У НЕВІДОМІСТЬ

Галина сиділа біля вікна й захоплено спостерігала за зміною краєвидів. Гірко посміхнулася, зауваживши, що життя вже минає, а вона так і не бачила світу. Не пощастило об'їздити навіть свою країну, і тепер шкодувала, бо не буде з чим порівнювати.

А скільки таких, як вона? Звикли до свого болота й думають, що воно – найкраще. І те багно засмоктує людину так, що вибратися з нього не кожному під силу. А може, вона й не намагалася, поки не почала захлинатися? Та всьому буває кінець, і людському терпінню також.

У невеличкому маршрутному таксі туристів із України привезли до кордону з Італією, і водій повідомив, що до призначеного місця вони мусять добиратися з іншим шофером. Зробив кілька настанов, попрощався і поїхав. Пасажири тихо обурювались, але вголос показати невдоволення не наважилися. Чули про випадки, коли людей повертали назад від митниці, бо документи виявлялися несправжніми, і тоді прощайте, рожеві мрії. Тому зараз було тільки одне бажання – якнайшвидше перетнути кордон. У новій машині залишилися чотири жінки. Дивно, що всі були мовчазні, ніби боялись одна одну. Галина пригадала, як їздила з учнями в Кам'янець-Подільський на екскурсію. Веселощі, сміх і бажання виговоритися переповнювали душі людей. Майже кожен, залишивши рідний дім, потрапляє в інший світ і ніби звільняється від пут. У цій подорожі – все навпаки. Всі були неговіркі й зажурені. Жінки відмовчувались й про справжні наміри подорожі між собою не говорили. Боялися, щоби не підслухали їх розмови й не зупинили на кордоні, або просто не довіряли одна одній. На туристів вони зовсім не були схожими: бідно одягнені та перелякані.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Із тривогою спостерігали за торгом водія з чужими людьми. Галя почувалася легенькою порошинкою, на яку кожен може дмухнути і кинути в прірву. Після того, як їх уже передали іншим посередникам, жінки стривожилися, бо це були незнайомі чужі люди. Зв'язок із рідною країною враз обірвався, і душу охопив жах. За короткий час, що тільки не спадало на думку! Стояли окремо групою і чекали вирішення своєї долі. Нарешті підійшов незнайомий чоловік і українською мовою сказав доплатити ще по 50 доларів. Напускав туману в голову і переконував: водії на митниці мусять давати хабара, щоби без зайвих запитань перетнути кордон. Жінки ніби під гіпнозом лізли до своїх сховок і відраховували гроші. Віддавали їх із великою неохотою, бо кілька зелених папірців у кишені дарували невеличку впевненість у завтрашньому дні. Тільки-но розрахувалися, машина вирушила в дорогу. Перед очима стелилася дорога до великої Європи. Не розбещена туризмом Галя відразу вловила велику різницю між країнами. Порівнювала наші, зарослі бур'янами, поля і закордонні чепурні садиби. Таки варто кудись поїхати, аби порівняти своє життя з іншим.

В Італії жінки повиходили хто де, бо вже мали у різних містах з кимось домовленості, дехто їхав не вперше, і Галина Ковальчук залишилася сама.

Приїхали до Риму вночі, й там їй сказали, що далі нею не опікується вже ніхто.

– Мені ж фірма обіцяла роботу на три місяці, – почала гніватися Галина.

– Обіцяли не ми, а ті, які це робили, вже давно вдома…– повідомив насмішкувато чоловік, котрий сидів за кермом. – Який дурень на короткотермінову візу міг ще й роботу обіцяти?

Водії зрозуміли, що жінка вперше в Італії, тому пожаліли її. Висадили біля Української греко-католицької церкви і сказали, що у вихідні дні тут збираються українці, може, вони допоможуть знайти роботу.

Місто було вночі освітлене, наче вдень. Навкруги росли пальми, яких Галя ніколи не бачила, хіба що в кіно. Дуже багато зелені й квітучих дерев, краса дивовижна... Але нічний затишок справив таке гнітюче враження, що хотілося кри-

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

чати. Сором за свою країну роздирав душу. Адже в Україні навіть в обласному центрі ліхтарі на центральних вулицях світять тільки де-не-де, решту вулиць темні, хоч око вибери. А в селах електрику подають лише у певні години, коли зазвичай треба спати. Про освітлені вітрини крамниць немає чого й мріяти. А колись же було... То що ж коїться в державі? Згадала, що вона не вдома, й охопив страх. Як же діяти далі?

Підійшов поліцейський і щось наказав. Нічого не розуміючи, Галина вийняла паспорт. Італієць подивився, що вона недавно перетнула кордон, і засміявся сам до себе. Потім показав рукою на парк, мовляв, іди, і не мозоль очей. Галина взяла сумку й подибала до найближчої лавки. Після того, як поліцейський відійшов, її охопив ще більший страх. Як має спілкуватися з людьми і як шукати роботу, коли не знає мови? Дістала рештки їжі й трохи втамувала голод. Послухала, дурна, чоловіків і мало харчів узяла, тепер чекай, поки тебе хтось нагодує... Решту ночі просиділа на лавці, ніби й не холодно було, але дрож проймав усе тіло. Насилу дочекалася ранку і, тільки-но відчинили ворота, пішла до церкви. Вже не пам'ятала, коли була в храмі, й тепер не сміла просити в Бога допомоги. Жодної молитви не вміла промовляти і навіть не знала, як поводитися у церкві. Почекала, поки підійдуть люди, разом із ними зайшла і старалася робити те, що й вони. Молилася своїми словами і просила в Бога пробачення, що прийшла до нього тільки тоді, коли біда змусила. Після служби Божої підійшла до невеликого гурту жінок, які розмовляли українською мовою, і почала цікавитися, де можна знайти роботу.

– Запитуйте, може, хоч вам поталанить, бо я вже другий місяць нічого не знаходжу, – сказала худа білявка.

– А де ж ви спите й харчуєтеся? – запитала Галя. – І де можна купити посібник, щоб вчити мову?

– Підійди до священика й скажи, що тільки-но приїхала, можливо, він тобі чимось допоможе, – порадила інша жінка.

Галя виклала священикові своє прохання. Він співчутливо подивився на неї і запитав:

– Ким ти працювала в себе на батьківщині?

– Вчителькою рідної мови.

– Нехай уже прості люди не розуміють, але ж ти повинна знати, що нелегально, та ще й без знання мови, жити не

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

можна. Ви там усі, напевно, звикли не виконувати законів і думаєте, що всюди так... Якщо ти в державі легально, то ти людина, а нелегал – то раб. Посібник з італійської я тобі дам. А ще при карітасі монахи раз на день роздають їжу, тільки піди й зареєструйся в них. Є при карітасі й кімната для гостронужденних, але бажаючих дуже багато, тому надіятися на неї не варто. Почекай до неділі, тоді буде більше людей, і може, хтось тобі щось порадить, – сказав він і подав італо-російський розмовник.

Вийшла на вулицю й пішла подивитися місто. Наших людей там одразу видно по рябих сумках та неквапливій ході. Заглядала до кав'ярень і питала, чи нема роботи, але її всюди відганяли, мов набридливу муху. Галина нічого не розуміла, що їй пояснювали. Згадала, що забула зареєструватися на одноразовий обід, і повернулася до карітасу. Сьогодні всі обіди вже роздали, і її записали лише на завтра. Куди піти ночувати, щоб поліція знову не зачіпала? Ходила по місту, всюди така краса, а вона не може нею милуватися, бо страх перед невідомістю полонить душу.

Зайшла в парк і побачила пам'ятник Тарасові Шевченку. Підійшла до нього – наче рідну людину зустріла. Чи думав ти, поете, що будеш своїх земляків вітати далеко від рідного краю? Тебе гонили з рідної землі по засланнях, а ми добровільно покинули її, і шукаємо щастя по світах. Постояла трохи, і горохом покотилися сльози. Щоб люди не зглядались, швиденько витерла обличчя і відійшла вбік.

Недалеко на лавці сиділи дві жінки, дуже схожі на наших земляків, і Галя підійшла, привіталася, й вони відповіли українською мовою. Галя дуже зраділа, і підсіла до них.

– Ти, мабуть, недавно приїхала, бо ми тебе не бачили... Ми з Тернополя, а ти звідкіля?

– Я ваша землячка, тільки з району, і звуть мене Галею...

– Це Марійка, а я Світлана. Розкажи, які новини вдома, бо ми вже тут другий рік...

– І що, ходите й роботу шукаєте? – вихопилося у Галі.

– Робота то є, то її нема, і коли нема, перебиваємося, хто як може, – сказала Світлана.

– А де ж ви ночуєте? – запитала нетерпляче Галя.

– Є в нас одне місце недалечко, і ми там за кілька десятків

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

лір ночуємо, але вранці мусимо звідтіля йти. Якщо ти не маєш де переночувати, то візьмемо тебе з собою. А гроші в тебе є?

– Маю ще 50 доларів...

– Цих грошей надовго не вистачить, але якщо буде треба, то ми тобі позичимо трошки, поки знайдеш роботу.

– Я вам така вдячна, – сказала Галя. – Лячно самій в чужому місті...

Дочекалися вечора, і пішли на той нічліг. Зайшли в напівпідвальне сире приміщення, в якому було вже багато різних жінок. Дівчата оплатили за Галю нічліг, і підвели в кут до брудного умивальника, щоб помилася.

– Тільки скоріше, бо інші займуть твоє місце, і не будеш мати, де лягти, – попередила Марійка.

Галя швиденько помилась, і присіла біля дівчат.

– А спати на чому будемо? – тихенько запитала Галя.

– Там, де стоїмо, просто на підлозі, одна біля одної, – засміялася Марійка.

Галя більше нічого не хотіла запитувати, для першого дня і так багато негативної інформації. Лежати було незручно, до того ж в приміщенні стояв такий сморід, що ледь стримувала блювоту. Від однієї думки, що так може тривати довго, її охоплював жах. Та не встигла добре заснути, як їх розбудили і вигнали на вулицю. Дуже хотілося їсти, і вона пішла поміняти доларову купюру, щоб розрахуватися з дівчатами і щось купити перекусити.

До неділі залишалося два дні. Галя сиділа в парку і вчила італійські словосполучення. Картала себе, що не послухалася чоловіка, і не зайнялася цим раніше. Грецьку трохи вчила, але вона тут не знадобилася. Ночувати ходила дві ночі в той же напівпідвал і бачилася з дівчатами. Напередодні Марійка познайомилася з якимись людьми, і ті запропонували їй роботу, але поділитися інформацією вона не поспішала.

У неділю українці заповнювали церкву, а після служби всі йшли в парки, збиралися гуртами, сідали й розмовляли. Обмінювалися новинами з рідного краю і скаржилися на синьйорів. Туди приїздили українські автобуси та мікроавтобуси, які привозили і забирали земляків. Заробітчани передавали додому листи, гроші й пакунки, приносили харчі, щоб пригостити один одного.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Зупинившись неподалік від однієї з таких груп, Світлана сказала Галині:

– Сюди прийшла українка, яка вже давненько живе в Італії й інколи допомагає землякам знайти роботу. Кажуть, що іноді обманює, але точно я не знаю. Якщо хочеш, покажу її тобі...

– Хіба в мене є вибір? Покажи, може, якраз допоможе, – погодилася Галя.

– Он та, в синій сукні з вирізом, – кивнула головою Світлана, і відійшла.

З поведінки було видно, що жінка почувається досить впевнено, бо щось весело розповідала своїй супутниці та з цікавістю зиркала на перехожих. Галя привіталася, запитала, чи не може синьйора їй допомогти. Жінка була задоволена, що її назвали синьйорою, і відразу ж дала свій номер телефону, щоб Галя могла з нею зв'язатися. Запропонувала зателефонувати через два дні й запитати Любу, і відразу попрямувала до авто, що стояло неподалік.

В очікуванні того дзвінка Галя пильнувала тільки обіду, що давали при карітасі. Дуже хотілось їсти, гроші берегла на нічліг, бо ж, невідомо, скільки ще доведеться тут пробути. Призначеної години Галя зателефонувала, і їй відповіли українською мовою. Покликали Любу, і та радісно запропонувала:

– Пані Галю, є робота в однієї синьйори, і зовсім не важка. Там не обов'язково знати італійську мову, але за це місце мусите заплатити мені одним місяцем роботи в тої синьйори. Якщо погоджуєтеся, тоді записуйте адресу...

Галя погодилася, бо вже чула, що за роботу потрібно платити тому, хто допоміг її знайти. Українці заробляли гроші на своїх земляках. Більше половини наших жінок-заробітчанок, які були ще досить молодими і гарними, з часом знаходили собі синьйорів, і жили з ними. Ці синьйори були родом з інших країн, тобто для корінної Італії – люди третього сорту, але вже мали тут офіційний статус. Великих грошей заробити тут не змогли і, щоб вижити, шукали собі українок. Слава про терпеливих і роботящих українських жінок сягнула далеко за межі нашої країни. Мовляв, вони невибагливі, добрі коханки, смачно готували їсти і не

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

потребують служниці. Багато чоловіків-невдах шукають собі саме таких жінок. Дають їм трохи грошей, щоб дітям відсилали, але на роботу забороняють ходити. Жінки, помучившись по нічліжках, як Галя, скоро погоджувалися на таке життя і поступово звикалися з ним. Вдома чоловік нічого не приносить додому, а тут хоч щось дає...

Деякі заробітчанки пробували заробити на своїх же українцях, користуючись їхньою безпорадністю та незнанням мови. Навчившись читати італійською, вони шукали оголошення в газетах, потім перепродували адреси землякам. Одним словом – бізнес.

Ще до вечора Галя знайшла запропоновану адресу, і подзвонила у великий будинок. Жінка середнього віку відчинила двері й впустила її у великий коридор. Відвела до ванної кімнати, ламаною російською мовою веліла роздягнутися і викупатися. На вішаку для Галі вже був приготовлений старенький, але чистий одяг покоївки. Паспорт відібрала, і сказала, що виходити за межі будинку Галині не можна, навіть у неділю. Пояснила, яку роботу вона має виконувати. На вечерю дала склянку соку і провела у відведену кімнату, де стояло тверде дерев'яне ліжко.

Галя зраділа, що опинилась у чистому ліжку, і одразу заснула. Прокинулася від стуку в двері. Синьйора Ірена, так звали господарку дому, висловила своє невдоволення, що покоївка довго спить, зі сходом сонця вона повинна вставати і працювати. Будинок був великий, приблизно 200-250 квадратних метрів, лише кухня мала площу не меншу, ніж уся Галина хата на батьківщині. Жили в домі синьйори Ірена та її чоловік Андреа. Певний час тут покоївки, мабуть, не було, бо всюди рясніли порохи, тому господиня й хотіла якнайшвидше розпочати прибирання. Розповіла, що і як треба робити, та й поїхали з чоловіком на роботу.

Галина працювала до обіду, і відчула, що в голові паморочиться від голоду. Пішла на кухню в надії щось там знайти, може, господиня залишила для неї поїсти. У холодильнику лежало два апельсини і на тарілці – купка варених макаронів. Більше ніяких ознак, що тут люди живуть і харчуються. Галя не посміла без дозволу навіть ті апельсини

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

взяти. До вечора, голодна, просто вибилася із сил, і присіла відпочити, коли на порозі постала синьйора.

– Чому це ти не працюєш, коли ще сонце високо? – сердито запитала вона.

– Я хочу їсти, – жалібно сказала Галя.

– А тобі того мало, що я залишила?

– Я не бачила нічого того, що ви залишили...

Господиня заглянула в холодильник і, побачивши незайману їжу, задоволено посміхнулася.

– Те, що в холодильнику, все твоє, – сказала вона.

Удвох із чоловіком пішли на другий поверх. Галя гірко посміхнулася. За кілька хвилин проковтнула холодні макарони і тільки збудила апетит, але більш нічого не було. Для того, щоб людину скрутити в баранячий ріг, потрібно не давати їй їсти. Тоді вона все робитиме. Так тривало майже тиждень, і Галя подумала, що на такій їжі вона довго не витримає. Сказала про це синьйорі.

– Харчування дорого коштує, я тобі додам їжі, але вирахую із заробітку, –процідила вона крізь зуби.

Галя погодилася на такі умови, бо подумала, що вже все до блиску вичистила, і надалі буде легше працювати. Подивилася на себе в дзеркало, і неприємно стало. Фігура в неї стала, як у школярки восьмого класу, тільки обличчя зробилося зморшкуватим.

На вихідні господарі їздили відпочивати на природу, і Галя мала можливість й собі присісти, щоб обміркувати, чому сталося так, що вона змушена була залишити рідний дім з родиною і податися в світи шукати щастя. З дому приїхала недавно, але вже засумувала за тим, що там залишила.

... Навчальний рік розпочався з розгону, який влаштувала директор школи Лариса Миколаївна. Класи відремонтували не однаково. Там, де класними керівниками були молоді вчителі, гарно побілили й пофарбували, а вікна прикрасили новими шторами. Зробили це за рахунок батьків, і деякі з них скаржилися, що не мають грошей дітям на молоко, а класні керівники вимагали коштів на оновлення приміщень. Школа отримала для ремонту дуже мало коштів, і директор наказала збирати гроші з батьків. Галина Павлівна також оголосила батькам про необхідність допомогти з ремонтом, але гроші принесли тільки кілька учнів. Тих коштів вистачило якраз

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>